

Foredrag på Hjortsvang Museum

Torsdag den 9. september 2010 kl. 19.30

”Kærbønder, Uldum-pigen og manden uden hoved”

*Skeletdele fra ”Mosemennesker” fundet i Uldum Kær fotograferet på deres tilholdssted på Panuminstituttet i København. Tv. manden uden hoved og th. kraniet af en 11-12 årig ung pige, kaldet Uldum-Pigen.
Foto: Lisbet Fløe..*

Arkæolog ved Horsens Museum, Allan Skou Larsen fortæller om ”mose-mennesker” og øvrige fund fra Danmarks store kær, Uldum Kær med tilstødende lokale kær. Offerskikke fra tiden omkring år 0 sættes ind i samtidens Europæiske kulturstrømninger.

Var det midtjyske bagland rundt om kæret via oldtidsveje langs højderyggen, Gudenåen og andre vandløb i virkeligheden europæiske hovedveje for import af varer og ideer? Ressourcerigdom og trafikåre-funktion gjorde måske egnen til et af oldtidens vigtigste centre, hvor stammeområder lagde grundlaget for nabolokaliteten Jellings udvikling, småkongedømmer og til sidst statsdannelsen.

I en TV-udsendelse fra 1972 ”De nøjsomme”, fortæller den sidste kærbonde, husmand Laurits K. Kristensen om det fattige kærbondeliv. Det er dog nok ikke ”nøjsomhed”, der er det rigtige ord til at beskrive oldtidens befolkninger i kæret. Derimod skabte de store jagtressourcer, landbrug og ”vandets ånder” over mange år nogle stærke oldtidssamfund i og omkring kæret.

Disse Uldum Kær-samfund må i flere perioder af oldtiden have givet genlyd i hele egnen og regionen, ja måske i hele Danmark og endda længere ud i oldtidens Europa.

Hvad troede de europæiske jernaldersamfund på? Hvilke døderitus og ofringsskikke udvikledes der i oldtiden. Hvilke samfund bruger moseofringer og hvilke teorier har forskerne fremsat? Er menneskeofringer i moser straf for utugt eller tyveri eller er det ofring til guderne, evt. måske en kombination heraf?

Den romerske historieskriver Tacitus skriver omkring år 100 e.Kr.:

"Af guderne dyrker de navnlig Merkur, og de regner det for en hellig pligt at bringe ham endog menneskeofre på fastsatte dage. Herkules og Mars forsyner de kun med de tilladte dyreofre.

videre beretter Tacitus:

"Dér fejrer de med et menneskeoffer på de forsamledes vegne den grufulde begyndelse til deres barbariske kult."

Fundberetninger om moseofringer i Uldum Kær fortæller om koncentrationer på 10 meter af lerkar og menneskeknogler, op til 3 kranier samme sted i 5-6 alen dybde.

Der berettes også om "en fast tørveklump", som havde dannet det indre af en krukke, en hofteskål fra et menneske uden andre knogler, en kusesten fra ældre jernalder, skår og lårben fra menneske samt om huller i tørven til placering af ofrede keramikkar og andet, hakket af jernaldermennesker med et redskab: *".....Kanten af gruben var hakket, og det kunne se ud, som om det Redskab, der havde været gravet med, havde været 8 cm. bredt."*

På Hjortsvang Museum udstilles der netop en tørvespade fra jernalderen. Er det sådan en spade, der har været brugt til at grave og hakke et fint formet hulrum i mosetørven engang i jernalderen?

En anden beretning fortæller om *"Mellem skårene havde stået en Pæl, hvoraf de nederste 0,24 m. var bevaret, tilspidset til en flad spids hugget fra to sider"* og en anden beretning fortæller om fundet af et skelet med udstrakte arme...

*Jernalder-tørvespaden udstillet på Hjortsvang Museum.
Foto: Hjortsvang Museum.*

Hvad betyder da alle disse menneskedele og andre efterladenskaber - og hvorfor ligger alt dette ude i mosen?

Hvilke mennesker er det, der er blevet smidt eller lagt i mosen og hvorfor? Hvordan skal ”mosepotter” og ”mosemennesker” tolkes og hvad er der egentlig sket i århundrederne omkring år 0 udenfor og i mosen?

Foredraget på Hjortsvang Museum udreder nogle af hypoteserne, teorierne og fundene i kæret.

Allan Skou Larsen

arkæolog

koordinator på Horsens Museums Fundværksted

(tdl. projektleder for kulturhistoriske projekter i Uldum Kær)

Foto: Lisbet Fløe

Tid: Torsdag den 9. september kl. 19.30

Sted: Hjortsvang Museum, Bækvej 20, 7160 Tørring i Honumhusets lade.

Arr.: Hjortsvang Museum og Horsens Museum

Alle er velkomne – entre 30 kr. inkl. kaffe.